

Asia: VN/3920/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan näkemykset täydennyskoulutuksen laadun edellytyksistä (1 §)

Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön ammattitaitoa ja osaamista ylläpitävällä sekä kehittäväällä täydennyskoulutuksella edistetään henkilöstön jatkuvaa ammatillista kehittymistä sekä turvataan erityisesti asiakas- ja potilasturvallisia ja vaikuttavia palveluita. Tämä on asia, jota ei voida painottaa liikaa, ja asetukset tuo merkityksen näkyvämmäksi. Täydennyskoulutus myös osaltaan vahvistaa ja uudistaa henkilöstön työnkuvia sekä työnjakoa. On erityisen tärkeää, että henkilöstö tekee juuri sitä tehtävää, johon heidät on koulutettu. Se tukee myös resurssien oikeaa kohdentamista, ja lisäksi osaltaan toiminnan vaikuttavuutta sekä henkilöstön pito- ja vetovoimaa.

Jotta täydennyskoulutus on laadukasta, edellyttää se suunnitelmallisuutta ja sitä, että koulutuksen sisältö vastaa täydennyskoulutustarpeita sekä -tavoitteita. Asetuksessa tulisi tulla paremmin ilmi, että täydennyskoulutuksen sisällöt rakentuvat työnantajalähtöisesti. Perustelumuistiossa asia mainitaan seuraavasti: ”Täydennyskoulutus liittyy siten kiinteästi työtehtäviin ja niiden kehittämiseen, minkä johdosta täydennyskoulutuksen lähtökohtana on työnantajan tarpeisiin vastaavan osaamisen ja ammattitaidon hankkiminen.” Toki myös henkilökohtaisten tavoitteiden huomioiminen ja yhteensovittaminen työnantajan kehittämistarpeiden kanssa lisää alan veto- ja pitovoimaa, ja siihen tulee pyrkiä henkilökohtaisten kehittämissuunnitelmien laadinnassa.

2. Lausunnonantajan näkemykset täydennyskoulutuksen määrästä (2 §)

Asetuksessa määritellään, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön tulee voida osallistua riittävästi ammattitaitoa ja osaamista ylläpitävään ja kehittävään oman alan täydennyskoulutukseen. Täydennyskoulutusmäärä on riippuvainen peruskoulutuksen pituudesta, työtehtävien sisällöstä ja työn vaativuudesta sekä henkilöstön ammatillisista kehittymistarpeista. Em tekijöillä on merkitystä, mutta selkeämpi täydennyskoulutuksen tavoitetason määrittely ammattiryhmittäin esimerkiksi koulutuspäivien lukumääränä/ vuosi mahdollistaisi selkeämmin arvioinnin ja seurannan sekä hyvinvointialueella että eri hyvinvointialueiden kesken. Olisi tärkeää selkeämmin määrittellä, mikä on

riittävä määrä täydennyskoulutusta. Lisäksi olisi syytä pohtia, olisiko asetuksen lisäksi tarve valtakunnalliselle suositukselle, jossa määriteltäisiin se, mikä on riittävä määrä täydennyskoulutusta.

3. Lausunnonantajan näkemykset täydennyskoulutuksen arvioinnista ja seurannasta (3 §)

Asetuksen mukaan hyvinvointialueen tulee luoda edellytykset sen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön osaamistarpeiden arvioinnille ja ennakoinnille laadukkaiden ja vaikuttavien sosiaali- ja terveystalouden toteuttamiseksi sekä yhteensovittamiseksi. Lisäksi hyvinvointialueiden pitää seurata henkilöstönsä osallistumista täydennyskoulutukseen.

Arviointi ja seuranta ovat tärkeitä, ja siihen liittyvät edellytykset pitää hyvinvointialueiden luoda. Sama koskee täydennyskoulutukseen osallistumisen seurantaakin. Tässä olisi kuitenkin tärkeää huomioida, että arviointi ja seuranta olisi mahdollisimman ketterää ja helposti toteutettavaa, jotta nykyisessä taloudellisessa tilanteessa resurssien kohdentaminen on oikeanlaista. Arviointi ja seuranta ei saa kuluttaa liikaa hyvinvointialueen resurssia eikä tuottaa liikaa kustannuksia.

Täydennyskoulutuksen valtakunnallisten seurantakriteerien uudistaminen (KT:n kysely/tilastot) olisi tärkeää. Perustelumuistiossa viitataan täydennyskoulutuksen moninaiisiin menetelmiin (mm. hybridi, monimuoto, itsenäinen opiskelu) ja työympäristön käyttöön täydennyskoulutuksen keinona (mm. mentorointi, työkierto). Valtakunnalliset seurantakriteerit ohjaavat formaalin koulutuksen määrälliseen arviointiin (täydennyskoulutuspäivät, käytetty raha). Seurantakriteerien ja käytettävien taustamuuttujien luomisessa tulisi tehdä yhteistyötä hyvinvointialueiden kanssa. Näin varmistettaisiin, että mm. kyselyssä käytettävät henkilöstöluokittelut vastaisivat hyvinvointialueilla käytettäviä luokituksia ja kehittyvän täydennyskoulutuksen erilaiset menetelmät tulisivat huomioituksi seurannassa. Yhteisesti luodut kriteerit parantavat näin seurannan luotettavuutta.

4. Lausunnonantajan näkemykset asetuksen voimaantulosta (4 §)

Asetus on tulossa voimaan 1.1.2024. Onko voimaantulo realistista jo vuoden 2024 alusta huomioiden se, että täydennyskoulutuksen arvioinnista ja seurannasta pitäisi olla hyvinvointialueittain yhteneväiset menetelmät. Lisäksi on tärkeää, että hyvinvointialueilla on riittävästi aikaa ja mahdollisuus luoda edellytykset arvioida ja seurata henkilöstön osaamistarpeita. Ennen osaamistarpeiden arviointia ja seurantaakin on osaamistarpeet myös määriteltävä. Koska hyvinvointialueet ovat toimineet vasta alle vuoden, on hyvinvointialueet hyvin eri vaiheessa osaamistarpeiden määrittelyn suhteen.

Hyvinvointialueella on koulutusten määrälliseen arviointiin olemassa jo valmius, mutta edellä mainittu valtakunnallisten seurantakriteerien uudistaminen vaatii aikaa. Laadullisen arvioinnin käytänteiden kuten myös osaamistarpeiden tunnistaminen vaativat aikaa ja asetuksen käyttöönotto 1.1.2024 siihen nähden on liian aikaista.

5. Onko asetuksen olennaisia vaikutuksia arvioitu riittävästi? Mitä muita olennaisia vaikutuksia asetuksella voidaan arvioida olevan?

Asetus on hyvin yleisluonteinen, mutta perustelumuistiosta aukeaa asetuksen muotoilujen taustat paremmin. Olisimme toivoneet, että asetuksen voimaantulon ajankohdassa olisi paremmin otettu huomioon hyvinvointialueiden tilanne niin, että hyvinvointialueilla olisi riittävästi aikaa ja mahdollisuuksia luoda edellytykset arvioida sekä seurata henkilöstön osaamistarpeita. Ennen

osaamistarpeiden arviointia ja seurantaan osaamistarpeet on määriteltävä. Koska hyvinvointialueet ovat toimineet vasta alle vuoden, on tärkeää arvioida vaikutuksia siitakin näkökulmasta, että hyvinvointialueilla on realistiset mahdollisuudet toteuttaa edellytetyjä asioita.

6. Muita yleisiä huomioita ehdotuksesta?

Asetus painottaa täydennyskoulutuksen merkitystä, ja on sitä kautta tärkeä.

Heino Tolonen Tarja
Varsinais-Suomen hyvinvointialue - Järjestämisen palvelut